

Työn ja hyvinvoinnin maisteriohjelma Tampereen yliopistossa

Pasi Pyöriä

Työmarkkinat ja työorganisaatiot elävät jatkuvassa muutoksessa. Kansainvälistyminen, monikulttuuristen työyhteisöjen yleistyminen, ammattitaito- ja osaamisvaatimusten kasvu sekä pyrkimykset pidentää työuria vaikuttavat siihen, että työelämässä tarvitaan nykyistä enemmän työn ja hyvinvoinnin kysymyksiin perehtyneitä asiantuntijoita.

Tampereen yliopiston työn ja hyvinvoinnin maisteriohjelma (THV) vastaa näihin koulutus-tarpeisiin. THV-ohjelmassa on koulutettu laajalaisesti työelämää ja työmarkkinoita ymmärättäviä asiantuntijoita vuodesta 2013. Opiskelijoita THV-ohjelmaan on valittu joka toinen kevät, kerrallaan 10 Tampereen kampukselle ja 10 Porin yliopistokeskukseen. Parhaimmillaan hakijoita on ollut noin 100 Tampereelle ja 50 Poriin.

THV-ohjelma tarjoaa alemman korkea-asteen tutkinnon suorittaneille polun ylempään korkeakoulututkintoon, jonka sisällöissä korostuvat yhteiskuntatieteellinen työelämän tutkimus ja työorganisaatioiden kehittäminen. Maisteriohjelma antaa valmiuksia pätevyitä monipuolisesti julkisen ja yksityisen sektorin asiantuntijatehtäviin, kuten henkilöstöhallintoon, työvoima-, koulutus- ja sosiaalipolitiikan tehtäviin sekä erilaisiin suunnittelun ja markkinoinnin tehtäviin. Maisteriohjelma antaa valmiuksia myös yrittäjyyteen ja järjestösektorilla työskentelyyn.

Opiskelijavalinnoissa keskeisimpänä kriteerinä on ollut soveltuva kandidaatin tutkinto, ammattikorkeakoulututkinto tai vastaavat

opinnot. Valinta on tehty aikaisempien opintojen perusteella harkinnanvaraisesti ilman valintakoetta. Merkittävä osa valituista on ollut kandidaatteja, mutta valittujen joukossa on ollut paljon myös ammattikorkeakoulun käyneitä, etenkin sosionomeja (AMK). Laajuudeltaan koulutus on 120 opintopistettä ja suunniteltu kesto kaksi vuotta. Valmistuneiden oppiarvo on yhteiskuntatieteiden maisteri (YTM). Tutkinto antaa jatko-opintokelpoisuuden lähinnä yhteiskuntatieteiden alalle.

THV-ohjelma sijoittuu Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnassa yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelman yhteyteen, mutta se ei sisällöllisesti rajaudu pelkkään yhteiskuntatutkimukseen. Alusta alkaen tärkeän osan THV-ohjelman opinnoista on tarjonnut johtamisen ja talouden tiedekunta, joka on vastannut suositusta työhyvinvoinnin johtaminen -opintojaksosta. Tampereen korkeakouluyhteisön opiskelijoilla on myös mahdollisuus valita opintoja ristiin sekä yliopiston että ammattikorkeakoulun tarjonnasta.

Monipuolista ja monitieteistä työelämän opetusta

Idea THV-ohjelman perustamisesta syntyi tarpeesta tiivistää yhteistyötä työelämän tutkijoiden ja opettajien välillä yli oppialarajojen. 2010-luvun alussa uuden maisteriohjelman *primus motor* oli sosiaalipolitiikan professori Jouko Nätti, joka kokosi uudelle maisteriohjelmalle

ohjausryhmän. Mukana oli henkilöstöä muistakin oppiaineista, kuten sosiologiasta ja sosiaalipsykologiasta, erikoistumiskoulutuksia järjestävän yksikön edustus sekä opetushallinnosta opintokoordinaattori Hanna Carroll, jonka hallinnollinen osaaminen on ollut korvaamaton osa THV-ohjelman menestystä. Monet THV-ohjelmaa ideoineet ovat edelleen aktiivisesti mukana maisteriohjelmaa kehittämässä sekä opettamassa uusia työelämän asiantuntijoita.

THV-ohjelman kantavana ajatuksensa on alusta alkaen ollut, että työtä ja hyvinvointia tulisi tarkastella monipuolisesti ja monitieteisesti. Opintojen teemoina korostuvat työelämän laatu, työelämän (valta)suhteet ja sukupuoli, työvoiman käyttö ja työmarkkinat, työelämän vuorovaikutus, työyhteisöjen muutos ja kehittäminen sekä työhyvinvoinnin johtaminen. Näihin kysymyksiin kiinnittyvät THV-opiskelijoille ja samalla muillekin työelämän tutkimuksesta kiinnostuneille opiskelijoille suunnatut työn ja hyvinvoinnin teemakurssit. Kaikkia näitä teemoja myös tutkitaan Tampereen yliopiston Työelämän tutkimuskeskuksen tutkijakollektiivissa, johon kuuluvista asiantuntijoista monet ovat aktiivisesti osallistuneet opetukseen tai pro gradu -tutkielmien arviointiin.

THV-ohjelmalle ei ole osoitettu erillisiä opetusresursseja, joten ”työmaisterit” osallistuvat samoille kursseille kuin muutkin yhteiskunta-tutkimuksen opiskelijat. Poikkeuksena on ollut työmaistereille räätälöity johdantokurssi/kirjatentti sekä graduseminaari, joka on jaettu kahteen ryhmään Tampereen ja Porin kampuksille. Järjestely on osoittautunut toimivaksi, mutta se olisi tuskin ollut mahdollinen ilman Tampereen yliopistoon keskittyntä vävää työelämän tutkimuksen perinnettä, jossa vuonna 1988 perustetulla Työelämän tutkimuskeskuksella on ollut tärkeä rooli.

THV-ohjelmalle on ollut tärkeää myös graduohjauksen jatkuvuus. Maisteriohjelman tutkielmaseminaari on järjestäytynyt heti alkusyksystä, kun uudet työmaisterit ovat aloittaneet opintonsa. Tieteellisen sisällön ohella graduohjaus ja -seminaari on tarjonnut työ-

maistereille koko opintojen kaaren kestävän sosiaalisen kiintopisteen. Aina THV-ohjelman alusta saakka graduohjauksesta ovat vastanneet sosiologian yliopistonlehtori Pasi Pyöriä Tampereella ja sosiologian professori Antti Saloniemi Porissa.

Työelämän sisältöosaamisen lisäksi THV-ohjelma tarjoaa opiskelijoille monipuolisia menetelmällisiä valmiuksia. Työmaistereille on ollut tarjolla laadullista ja määrällistä menetelmäopetusta, joka on liittynyt esimerkiksi toimintatutkimukseen, työelämän kehittämiseen sekä vertailevaan tutkimukseen. Menetelmäkurseilla on muun muassa opeteltu tutkimushaastatteluiden tekoa, analysoitu diskursseja ja narratiiveja sekä perehdytty tilastollisiin monimuuttujamenetelmiin työoloja kuvaavien kyselyaineistoin.

THV-ohjelman monitieteisyys näkyy myös oppinnäytteiden aiheissa. Vaikka työhyvinvointi on ollut monen pro gradu -tutkielman viitekehyksenä, tutkimusaiheet ja -asetelmat ovat olleet monipuolisia. Haastatteluin on tutkittu esimerkiksi yksinyrittäjien jakamia yhteisöllisiä työtiloja ja yrittäjiksi ryhtyneiden uramuu-tostarinoita. Tilastollisin menetelmin on arvioitu esimerkiksi matalapalkkatyötä sekä ikääntyneiden palo- ja pelastustyötä tekevien työssä jaksamista – vain muutamia aiheita mainitakseni.

Mihin työmaisterit ovat sijoittuneet?

Maisteriksi valmistuneiden THV-opiskelijoiden työelämään sijoittumisesta ei ole kerätty systemaattista tietoa, mutta yleisellä tasolla koulutuksen työmarkkinarelevanssi voidaan arvioida hyväksi, ellei jopa erinomaiseksi. Koulutukseen päässeet ovat tosin siinä mielessä valikoitunut joukko, että useimmat THV-opiskelijoista ovat jo kartuttaneet merkittävää työkokemusta aieman tutkintonsa alalla. Opiskelun ja työnteon yhdistäminen on sekin tavallista.

THV-ohjelma on auttanut valmistuneita siirtymään työurallaan uusiin, vaativampiin tehtäviin saman alan sisällä tai vaihtamaan

alaa. THV-ohjelmasta valmistuneiden työpaikkojen kirjo on laaja. Siihen on kuulunut niin järjestösektorin toimijoita, valtionhallintoa, kunta-alaa kuin yksityisen alan asiantuntija-organisaatioitakin. Valmistuneiden ammattinimikkeitä ovat muun muassa: HR specialist (it-alan konsulttiyritys), erityisasiantuntija (ministeriön ohjausyksikkö), kaupunkikoordinaattori (kunta), opintokoordinaattori (yliopisto), projektipäällikkö (kunta) sekä management consultant (globaali konsulttiyritys).

Työmaistereiden urapolut ovat samalla tavoin monipolvisia kuin generalistien urapolut usein ovat. THV-opinnot eivät tarjoa spesifiä pätevyyttä tiettyyn ammattiin, vaan jokaisen valmistuneen urasta muodostuu omanlaisensa, mitä edellä lueteltujen ammattinimikkeiden kirjo kuvastaa. Toisaalta voidaan ajatella, että jo maisteriohjelman nimi ohjaa opiskelijoita suuntautumaan erilaisiin työyhteisöjen kehittämistehtäviin, joissa tarvitaan inhimillisen toiminnan ja vuorovaikutuksen ymmärrystä.

Lisäpätevyyttä ja asiantuntijavalmiuksia

THV-ohjelma on esimerkki ruohonjuuritasolta lähteneestä koulutuksen kehittämisestä, joka on ollut aikaansa edellä. Alusta saakka THV-ohjelmassa on onnistuneesti vastattu moniin myöhemmin strategisesti tärkeiksi tunnistettuihin koulutuksen kehittämistarpeisiin. Nykyisessä työelämässä on entistä tärkeämpää kehittää osaamista ja ammattitaitoa koko työuran ajan, mitä opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) painottaa hallitusohjelman linjausten mukaisesti.

Jatkuva oppiminen on yksi OKM:n painopistealueista, mihin liittyvää uudistusta ministeriö toteuttaa yli nykyisen hallituskauden. Hallitusohjelman mukaan korkeakouluja kannustetaan avaamaan koulutustarjontaansa ja kehittämään korkeakoulujärjestelmää jatkuvan oppimisen alustana. Tähän tavoitteeseen THV-ohjelma ja tamperelainen korkeakouluyhteisö pyrkivät vastaamaan. *Tampereen yliopiston strategia 2030* -dokumentin (10.2.2020)

mukaan korkeakouluyhteisön koulutusta uudistetaan seuraavasti:

- Vahvistamme tutkimuksen ja opetuksen tiivistä yhteyttä varmistamalla, että opettajamme tutkivat ja tutkijamme opettavat. Viemme tutkimuksen tulokset suoraan opetuksen ja oppimisen käyttöön.
- Käynnistämme tutkinto-ohjelmia ja opintokokonaisuuksia, jotka tuottavat tieteenalarajat ylittävää osaamista.
- Mahdollistamme tutkijanuralle suuntautumisen jo kandi- ja maisterivaiheessa.
- Kaikki opiskelijamme saavat perusteet kestäväan kehitykseen ja YK:n Agenda 2030:een liittyvistä teemoista.
- Vahvistamme opiskelijoiden työelämätaitoja sekä yhteyksiä työelämään.
- Otamme käyttöön vaihtoehtoisia opiskelijavalintatapoja.

Yllä luetelluista strategisista tavoitteista THV-ohjelma on parhaiten vastannut opiskelijoiden työelämätaitojen ja -yhteyksien vahvistamiseen. Koulutus on tarjonnut lisäpätevyyttä ja asiantuntijavalmiuksia jo työelämään kiinnittyneille yhteiskunnallisten alojen osajille. Esimerkiksi sote-aloilla ja julkishallinnossa ylempi korkeakoulututkinto on usein edellytyksenä johtotehtäviin etenemiseksi.

Seuraava haku THV-ohjelmaan on keväällä 2021, ja saman vuoden syyslukukaudella alkaa koulutuksen viides kierros Tampereella ja Porissa. Tähänastisen kokemuksen perusteella maisteriohjelma on onnistunut tavoitteissaan hyvin. Pienen maisteriohjelman etuna on ollut opiskelijoiden tiivis ryhmäytyminen sekä monitieteisen työelämän tutkimuksen ja opetuksen välinen mutkaton yhteistyö.

Kirjoittaja

Pasi Pyöriä, YTT, dos., yliopistonlehtori,
Tampereen yliopisto,
sähköposti: pasi.pyoria@tuni.fi